

EĞİTİM SEN

**2023/'24 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
I. YARIYIL DEĞERLENDİRMESİ**

EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI

2023/2024 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI I. YARIYIL DEĞERLENDİRMESİ

2023/24 eğitim-öğretim yılının ilk yarısı 19 Ocak Cuma günü sona erecek ve iki haftalık yarıyıl tatili başlayacaktır. MEB'in örgün eğitim istatistiklerine göre Türkiye'de örgün eğitimde (resmi + özel) **17,5 milyon** öğrenci bulunmaktadır. Toplam **75 bin 19** eğitim kurumu/okulu içinde devlete ait kurum/okul sayısı **60 bin 734 (yüzde 81)** iken, özel okulların sayısı **14 bin 281 (yüzde 19)** dir. Devlet okullarında okuyan öğrenci sayısı **15 milyon 887 bin 296 (yüzde 80)**, özel okullarda okuyan öğrenci sayısı **1 milyon 578 bin 233 (yüzde 8)**; Açık öğretimde okuyan öğrenci sayısı ise **2 milyon 346 bin 654 (yüzde 12)**'dir.

Türkiye çapında devlet ve özel okullarda toplam **1 milyon 139 bin 673** öğretmen görev yapmaktadır. 2022/23 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin sayısı **974 bin**; özel okullarda çalışan öğretmenlerin sayısı **132 bin** civarındadır. 14 Mayıs 2023 seçimleri öncesinde atamaları yapılan ve 1 Eylül'de göreve başlatılan 45 bin öğretmen de eklendiğinde, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin sayısı **1 milyon 19 bine** ulaşmaktadır.

2023/2024 eğitim öğretim yılının ilk yarısında sözleşmeli istihdam edilen öğretmen sayısı **50 bin 182**'dir. Devlet okullarında ek ders karşılığı çalıştırılan ve tamamı asgari ücretin altında ücret alan ücretli öğretmenlerin sayısı **90 bine** yakındır.

Türkiye'de yıllardır çok ağır çalışma koşulları altında ve özveriyle görev yapan eğitim emekçilerinin yaşam koşulları giderek ağırlaşırken, boş kadro olmasına rağmen, uzunca bir süredir eğitim kurumlarına genel idari hizmetler, teknik personel ve yardımcı hizmetler sınıfında memur alımı yapılmamaktadır. Bu durum okullarda 'dışarıdan hizmet satın alma' yöntemi ile taşeron çalıştırma uygulamalarının artmasına neden olmuştur. Devlet okullarının üçte ikisinde kadrolu yardımcı yardımcı hizmetli bulunmamakta, okullarda yardımcı hizmetlerin büyük bölümü İŞKUR'un 9 aylık sürelerle istihdam edilen Toplum Yararına Çalışma Programı (TYP) personeli ya da geçici personel istihdamı üzerinden yapılmaktadır.

EĞİTİMDE YAŞANAN SORUNLAR ARTMIŞTIR

Eğitimde yaşanan sorunlar her geçen yıl katlanarak artmakta, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bu sorunlara kalıcı çözümler üretmek yerine bütün enerjisini eğitimi dinselileştirmeye ve piyasalaştırmaya harcamaktadır.

Eğitimde yaşanan ve yapısal hale gelen sorunlar her ne kadar görmezden gelinmeye çalışılsa da eğitim sorunu, ülke ekonomisinde yaşanan sorunların ardından halkın en öncelikli sorunları arasında üst sıralarda yer almaktadır. Türkiye'de çocuklar okula aç gitmekte, yeterli beslenememekten kaynaklı fiziksel ve zihinsel gelişimleri sağlıklı olmamaktadır. Yine çocuk ve gençlerimizi eğitim hakkından eşit koşullarda yararlanamamaktadır. Yoksul, emekçi ailelerin çocukları başta olmak üzere, kız çocukları ve kırsal kesimde yaşayan çocuklar açısından eğitime erişim konusunda yaşanan sorunlar sürmektedir.

2023/24 eğitim öğretim yılının ilk yarısı bölgesel, cinsel, sınıfsal vb. eşitsizliklerin derinleştiği, çocukların eğitim hakkından eşit koşullarda yararlanamaması, eğitime erişimde yaşanan sorunlar ve anadilinde eğitim gibi en temel sorunların varlığını sürdürdüğü bir dönem olmuştur. 6 Şubat depremleri deprem bölgesinde eğitim öğretimde yaşanan sorunların daha da ağırlaşmasını beraberinde getirmiştir. Deprem nedeniyle birçok okul yıkılmış ve hasar görmüştür. Yıkılmayan, az hasarlı olan ve nisan ayında açılan okullara, eylülde başlanan tadilat nedeniyle eğitim öğretim aksamış çok sayıda öğrenci bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Orta hasarlı bazı okulların durumu hala belirsizliğini korumaktadır.

Siyasi iktidarın eğitim alanında, uzun süredir kendi siyasal-ideolojik hedefleri doğrultusunda attığı adımlar, okul öncesi eğitimden başlayarak eğitimin bütün kademelerinde Diyanet İşleri Başkanlığı başta olmak üzere, çeşitli vakıf ve derneklerle iş birliği halinde hayata geçirilen ÇEDES

benzeri proje ve protokoller, başta öğrencilerimiz olmak üzere, öğretmenler, eğitim emekçileri ve velileri doğrudan etkilemeyi sürdürmektedir.

2023/24 eğitim öğretim yılının ilk yarısında eğitimde ticarileşme ve eğitimi dinselikleştirme uygulamalarının tüm hızıyla sürmüştür. Okulların fiziki altyapı ve donanım eksiklikleri giderilmemiş, kalabalık sınıflar, ikili öğretim ve taşınabilir eğitimden kaynaklı sorunlara çözüm üretilmemiştir.

MEB'in eğitim hakkı ve eğitime erişimde benimsediği piyasacı, rekabetçi ve ayrıştırıcı eğitim politikaları artarak devam etmekte, kamu kaynakları çeşitli teşvikler üzerinden özel okullara aktarılmaktadır. Türkiye'de özel öğretimin örgün eğitim içindeki payı 2002'de **yüzde 1,9** iken, 2023'te **yüzde 9,3**'e yükselmiştir. Özel okulların devlet okullarına oranı ise **yüzde 23,5**'a ulaşmış durumdadır.

Milyonlarca çocuk ve gencimiz kalıcı yaz saati uygulaması nedeniyle zifiri karanlıkta okula gitmek, akşam geç saatlerde okuldan eve dönmek zorunda bırakılmıştır. '4 gün iş, bir gün okul' sloganıyla patronlara ucuz iş gücü kaynağı olarak sunulan meslek lisesi öğrencileri Mesleki Eğitim Merkezleri'nde (MESEM) çocuklarımız can güvenliği olmadan çalıştırılmaktadır.

Öğretmen açıkları, mülakata ve arşiv araştırmasına dayalı sözleşmeli öğretmenlik ve ücretli öğretmenlik uygulaması sürmektedir. Öğretmenlik Meslek Kanunu ile "eşit işe eşit ücret" uygulamasına aykırı adımlar atılmış, aynı işi yapan öğretmenler kariyer basamakları üzerinden farklı ücretlendirilerek ayrıştırılmıştır. Bugüne kadar KPSS'ye giren her 100 öğretmenden 85'inin ataması yapılmamış, ataması yapılmayan öğretmenlerin sadece yüzde 15'inin ataması gerçekleştirilmiştir. Yeterli öğretmen ataması yapılmadığı için ataması yapılmayan öğretmenler sorunu gibi çok sayıda sorun eğitim sisteminin çözüm bekleyen sorunları olarak geçtiğimiz öğretim yılında damgasını vurmuştur.

Ülkedeki etnik, dilsel, kültürel çeşitlilik ve inanç çeşitliliği, eğitim programlarında ve ders kitaplarında neredeyse hiç yansıtılmamaktadır. Eğitim sisteminde ve toplumsal yaşamda benimsenen tekçi anlayış, farklı inanç, dil, kimlik ve mezhepleri yok saymayı, onları ve taleplerini görmezden gelmeyi ısrarla sürdürmektedir. Türkiye'nin kamusal, laik, bilimsel eğitim konusunda olduğu gibi, anadilinde eğitim konusundaki olumsuz sicilinde herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Türkiye'de çeşitli nedenlerle eğitime erişimde, kız çocukları, mülteci çocuklar, anadili farklı olan çocuklar, engelli çocuklar ve geçici koruma altındaki çocukların dezavantajları günden güne artarak devam etmektedir.

ÇOCUKLARA VE ÇOCUK HAKLARINA YÖNELİK TEHDİTLER SÜRÜMÜŞTÜR

Türkiye'de eğitim ve sağlık sisteminden kadın politikalarına kadar her alanda çocukların yararını değil, kendi çıkarlarını düşünen mevcut sistem; çocuklarımızın sahip olduğu heyecan, merak ve yaratıcılıktan açıkça korkmaktadır. Bu nedenle toplumsal yaşamdan dışlanarak aile içine hapsedilen kadınlar ve çocuklar devlet politikaları ile sosyal yaşamdan uzaklaştırılmaktadır.

Türkiye'de eğitim sisteminin müfredat, ders kitapları ve uygulama alanları itibarıyla çocuklar, sık sık etnik köken, dil, din ve inanç ayrımcılığı ile karşı karşıya kalmakta, farklı kimlik ve inanca sahip olan çocuklara yönelik ayrımcı uygulamalar sürmektedir. Türkiye 1995 yılında Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bazı önemli maddelerine çekince koyarak çocuklar arasında etnik köken, din ya da kültüre dayalı ayrımcılık yapılmasını meşrulaştırmıştır.

Eğitimde 4+4+4 düzenlemesi başta olmak üzere, çıraklık ve stajyerlik uygulamaları gibi çok sayıda düzenleme, çocukların eğitimden uzaklaşmasına ve işçi olarak çalışma yaşamına sürüklenmesine neden olmuştur. Çalışan çocukların bir bölümü tarım sektöründe ucuz iş gücü, bir bölümü de ücretsiz aile işçisi olmaktadır. Kız çocukları da benzer nedenlerle eğitim öğretimden uzaklaşarak iş gücüne kayıt dışı olarak katılmaktadır. Ayrıca anadilinde eğitim alamayan öğrencilerin okulda başarısız olarak eğitim dışına itilmeleri de okulu erken yaşta terk etmelerine neden

olmaktadır. Artan yoksulluk ve işsizlik nedeniyle aileleriyle birlikte göç etmek zorunda kalan çocuklar göç ettikleri şehirlerde çocuk işçi olarak çalışmak zorunda bırakılmaktadır.

Türkiye’de çocuk haklarına yönelik ortaya çıkan karanlık tablo, çocuk haklarının ülkemizde sadece kâğıt üzerinde kaldığını göstermektedir. Eğitim ve yaşam hakkı başta olmak üzere, Türkiye’de çocukların en temel haklarının tehdit altında olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir.

EĞİTİM HARCAMALARININ YÜKÜ VELİLERİN SIRTINA YIKILMIŞTIR

Eğitim sistemi, her geçen yıl daha fazla paralı hale getirilirken milyonlarca öğrenci velisi çocuklarını okutabilmek için bütçelerine göre çok yüksek rakamlarla harcama yapmak zorunda kalmaktadır. Halkın ödediği vergileri, halkın ihtiyaçları için harcamaktan kaçınanlar, herkesin eşit ve parasız olarak yararlanması gereken eğitim hakkını para ile satmaya çalışanlar bu durumun öncelikli sorumlusudur.

Devletin eğitim harcamalarına yaptığı katkı yıllar içinde istikrarlı bir şekilde azalırken, halkın cebinden yaptığı eğitim harcamalarının payı istikrarlı artmaya devam etmektedir. Türkiye’nin ‘eğitime en çok payı ayırıyoruz’ söyleminin gerçeği yansıtmadığını görmek için halkın cebinden yaptığı eğitim harcamalarının artış seyrine bakmak yeterlidir.

Kamu kaynaklarının devlet okulları için kullanılması yerine özel okullara teşvik adı altında aktarılması, eğitimde yaşanan eşitsizlikleri ve okullar arasındaki nitelik farklarını daha da derinleştiren bir işlev görmektedir. Bu durum okulları sadece devlet okulu-özel okul şeklinde ayırtırmakla kalmamış, aynı zamanda zenginle yoksula ayrı ayrı ‘devlet okulu’, hatta aynı devlet okulu içinde gelir durumuna ya da başarı düzeyine göre farklı sınıflar oluşturulmasının önünü açmıştır.

Herkese eşit ve parasız eğitim hakkı hayata geçirilmeden, bunun için ülke çapında kamusal eğitim uygulamaları için somut adımlar atılmadan, son yıllarda yaşanan yüksek enflasyon ve hayat pahalılığı nedeniyle satın alım gücü ciddi anlamda azalan, çocuklarını okula aç göndermek zorunda bırakılan halkın cebinden yaptığı eğitim harcamalarındaki artışı durdurabilmek mümkün değildir.

Kamusal eğitim, siyasal iktidarın ve bir bütün olarak devlet aygıtının hem sınıfsal hem de demokratik talepleri karşılaması için zorlandığı, eğitim hizmetinin herkes için eşit, parasız, nitelikli ve ulaşılabilir olmasını ifade eden bir kavramdır. Bir ülkede herkesin eşit koşullarda yararlanabileceği bir eğitim hakkından bahsedebilmek için eğitimin fiziksel ve ekonomik yönden de erişilebilir olması gerekir. Eğitime erişim hakkını düzenleyen her türlü ulusal/uluslararası yasa/sözleşme, devletlere bu hakkın ayırım yapılmaksızın sağlanması yükümlülüğünü vermektedir.

Her geçen gün daha fazla piyasa ilişkileri içine çekilen, her adımın paralı hale geldiği bir eğitim düzeninde velinin de öğrencinin de eğitimcinin de kendi haklarını elde etmesini tek yolu, hiç kimseyi dışlamayacak, herkes için gerçek anlamda eşit bir eğitim düzeninin kurulmasıdır. Bunun için tüm eğitim masraflarının devlet tarafından üstlenildiği, zenginle fakirin aynı eğitimi aldığı koşulların oluşturulması gerekmektedir.

ÖĞRENCİLERİN BESLENME SORUNU ÇÖZÜM BEKLEMEDİR

2023/’24 eğitim öğretim yılının ilk yarısında öne çıkan sorunlardan birisi öğrencilerin beslenme sorununa ilişkin olmuştur. Türkiye’de çok sayıda öğrenci okula kahvaltı yapmadan gitmekte, yine birçok öğrencinin okulda yemek yemeden günü tamamladığı ve eve döndüğü görülmektedir.

Derinleşen ekonomik kriz, hız kesmeden devam eden zamlar, gerçek enflasyonun üç haneli rakamlara ulaşması ve alım gücünün gün geçtikçe düşmesi mutfaktaki yangını büyütürken artık temel besin gıdalarına dahi ulaşmak zorlaşmıştır. Çocuklar için beslenmenin önemli olduğu koşullarda süt, yumurta, peynir, zeytin vb. gibi temel gıda ürünlerinin fiyatı 3-4 kat artmıştır. Bu

koşullarda çocuklarına her gün ayrı bir beslenme hazırlamak durumunda kalan aileler eti, sütü, meyveyi, kuruyemişi geçelim yumurtayı, peyniri ve zeytini bile alamaz hale gelmiştir.

Sağlıklı beslenme alışkanlığının çocukların sadece büyüme ve gelişiminde değil, okul başarısı üzerinde de son derece etkili olduğu bilinmektedir. Yetersiz ve dengesiz beslenen öğrencilerin dikkat süreleri kısaltmakta, algılamaları azalmakta, zaman zaman öğrenme güçlüğü ve davranış bozuklukları gelişebilmekte ve bu ve benzeri nedenlerden kaynaklı olarak okul başarıları belirgin düzeyde düşebilmektedir.

Türkiye, OECD ülkeleri arasında çocuk yoksulluğunda ilk sıradadır. Son dönemde çok hızlı artan yoksullaşma Türkiye’de önce en hassas durumdaki çocukları vurmuştur. Türkiye’de bugün her 5 çocuktan biri derin yoksulluk sorunları ile yüzleşmekte, yeterli ve besleyici gıdaya ulaşamamaktadır.

MEB, çocuklarımızın sağlıklı gelişimi ve eğitim sürecinin sağlıklı işlemesi için öğrencilerin beslenme sorununu çözmek için ayrı bir bütçe ayırmak durumundadır. Taşınmalı eğitim yapan okullarda bile öğrencilerin beslenme sorunları çözülmüş değildir. Alım gücünün giderek düşmesi ve yoksullaşmanın artması ile birlikte öğrencilerin okuldaki beslenme sorununun bir an önce çözülmesi gerekmektedir. Eğitim Sen olarak talebimiz okullarda en az bir öğün ücretsiz yemek uygulamasının hayata geçirilmesi için gerekli adımların bir an önce atılmasıdır.

KALICI YAZ SAATİ UYGULAMASI EĞİTİMİ OLUMSUZ ETKİLEMEKTEDİR

Elektrik şirketlerinin karını arttırmak amacıyla hayata geçirilen kalıcı yaz saati uygulaması 7 yıldır sürmektedir. Kalıcı yaz saati uygulaması nedeniyle öğrencilerimiz gün doğmadan, zifiri karanlıkta uyanıp evden çıkmak zorunda kalmaktadır. Benzer şekilde akşam geç saatlerde eve dönmektedir.

Özellikle ikili öğretim yapan okullarda öğrencilerimiz ve kadın eğitim emekçileri kısa kış günlerinde, henüz gün doğmadan, karanlık sokaklarda, ciddi anlamda can güvenliği endişesiyle yola çıkmak zorunda bırakılmıştır. Öğrencilerimiz sabahları uykularını yeterince alamamakta ve kahvaltı yapamamaktadır. Öğrencilerin karanlıkta okula gitmek zorunda bırakılması nedeniyle çok sayıda öğrenci okula gelmek istemediklerini, ilk dersleri dinleyemediklerini ve anlatılanlarını belirtmektedir. Uykularını yeterince alamadıkları için sabah karanlığında güne başlayan öğrencilerin büyük bölümü ilk derslerde uyulamakta ve derse yeterince katılamamaktadır.

Kalıcı yaz saati uygulamasının hiçbir tasarruf sağlamadığı ispatlanmış olmasına rağmen böylesine anlamsız bir uygulamasındaki ısrarın nedenini anlamak mümkün değildir. Eğitim Sen olarak kısa ve soğuk kış günlerinde öğrencilerin karanlığa mahkûm olmamaları için sabit yaz saati uygulaması inadından vazgeçilerek yaz saati-kış saati uygulamasına geri dönülmesini talep ediyoruz.

MESEM’LER ÖĞRENCİLERİMİZİN CAN GÜVENLİĞİNİ TEHDİT EDİYOR

2021 yılının aralık ayında 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nda yapılan değişikliklerle mesleki eğitim merkezlerinin yaygınlaştırılması ve meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde ucuz iş gücü olarak çalıştırılmasının önü açılmıştır. Çocukların ucuz iş gücü olarak kullanılarak kamu kaynaklarının sermayedarlara aktarılmasının bir yolu şeklinde tasarlanan MESEM’ler uygulamanın başladığı günden bu yana çocukları çarklarında öğüten bir sistem haline gelmiştir.

MEB verilerine göre 1 milyon 324 bin 840 öğrenci bu program çerçevesinde kayıtlıdır. MESEM'in çarkları, çocukların bir gün okula gittiği diğer günler belirlenen sanayi işletmesinde staj adı altında çalıştırılması şeklinde işlemektedir. Uygulama kapsamında çocuklara asgari ücretin üçte biri oranında staj ücreti verilirken, bu ücretin üçte ikisi kamu kaynaklarından karşılandığı için çocukların emeği, çocukların emeği, patronlara bizzat siyasi iktidar tarafından adeta peşkeş çekilmektedir.

MESEM’ler sermayeye iş güvensiz, kurlsız, güvencesiz eleman yetiştirme alanları yaratılması gibi pek çok sorun barındırmaktadır. Meslek lisesi öğrencilerinin staj uygulamalarının işverenin insafına bırakıldığı uygulamaların yarattığı en büyük sorunsu yukarıda örnekleri verilen can kayıpları,

kazalar ve meslek hastalıklarıdır. MESEM projesi iş yerlerinin ağır ve tehlikeli işler kapsamında araştırılması, iş yerlerindeki makinelerin iş sağlığı ve güvenliği kanunu çerçevesinde denetlenmesi ve iş kazalarıyla ilgili sorumlular hakkındaki hukuki sürecin takip edilmesi 16 yaş altı çocukların staj adı altında denetimsiz, kontrolsüz, tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde çalıştırılması yasakken, çocuklar iş cinayetlerinde yaşamını yitirmeye devam etmektedir. Eylül ayından bugüne kadar 7 çocuk MESEM kapsamında çalışırken yaşamını yitirmiştir. Yaşanan can kayıpları, kazalar ve hastalıklar MESEM programını ve bu program kapsamındaki iş yerlerinin denetlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Öğrencilerin okul ve iş hayatını birlikte sürdürecekleri üzerinden yapılan propagandaya rağmen MESEM uygulaması, meslek lisesi öğrencilerini zorunlu eğitimden, örgün eğitimden uzaklaştırma anlamını taşımaktadır. Devletin zorunlu eğitim kapsamındaki çocukları “beceri eğitimi” adı altında işverene ucuz iş gücü olarak sunması kabul edilemez. Eğitim hakkının tamamen yok sayıldığı, fırsat eşitliği perdesi altında sürdürülen piyasa merkezli eğitim modelinin geldiği nokta çocuk haklarına, çocukların eğitim hakkına meydan okumak anlamına gelmektedir. Çocuk işçiliğinin devlet eliyle meşrulaştırılması anlamı taşıyan bu uygulamadan derhal vazgeçilmelidir.

ÇEDES PROJESİ LAİK EĞİTİM VE LAİK YAŞAMA YÖNELİK AÇIK BİR TEHDİTTİR!

Türkiye'nin eğitim sistemi en temel bilimsel ilkelerden ve laik eğitim anlayışından hızla uzaklaşırken, okullarda dinselleşme hızla artarak kaygı verici boyuta ulaşmış durumdadır. MEB'in geçmişte eğitimin dinselştirilmesi hedefiyle Diyanet İşleri Başkanlığı başta olmak üzere, çeşitli dini vakıf ve derneklerle ortak yürüttüğü projeler ve imzalanan 'iş birliği' protokolleri, okulları çeşitli cemaat, tarikat ve dini grupların etkinlik ve faaliyet alanı haline getirmiştir.

Eğitim Sen, geçmişten bugüne eğitimin bütün kademelerinde eğitimin niteliğini yükseltmek, çocukların özgür ve sağlıklı bireyler olarak yetiştirilmesi için somut adımlar atılması gerektiğini savunmaktadır. Ancak MEB, bugüne kadar yaptığı gibi, din ve inanç alanı gibi son derece hassas bir konuda okulları Diyanetin, dini dernek ve vakıfların temel faaliyet alanları haline getirmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullar ve imam hatip okulları, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı il/ilçe spor müdürlükleri/gençlik merkezleri ile Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Diyanet Gençlik Merkezleri iş birliğinde yürütülmekte olan “Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi” (ÇEDES Projesi) laik eğitim anlayışına açıktan meydan okuma anlamına gelmektedir. ÇEDES Projesi iktidarın eğitim sistemini kendi siyasal-ideolojik çizgisi doğrultusunda biçimlendirme hedefinin en son ve kapsamlı örneğidir.

2021/22 eğitim öğretim yılında 48 ilde uygulanan ÇEDES protokolü, 2022/23-eğitim öğretim yılından itibaren 81 ilde ve tüm okullarda uygulanmaya başlamıştır. 2023/24 eğitim öğretim yılında ÇEDES faaliyetleri belirgin şekilde artmış durumdadır. Proje kapsamında 'manevi danışman' olarak görevlendirilen imam, vaiz, din hizmetleri uzmanı ve Kuran kursu hocaları, MEB'e bağlı okul öncesi, ilkokul ve ortaokullarda öğrencilere 'değerler eğitimi' vermeye başlamıştır.

Türkiye'nin dört bir yanındaki okullarda öğrenciler ÇEDES kapsamında cami gezilerine ve namaza götürülmekte, öğrencilere mezarlık temizliği yaptırılmakta, din görevlileri okullara gelerek dini konularda seminerler vermektedir. Yakın geçmişte hayata geçirilen ÇEDES uygulamalarından bazıları şu şekilde gerçekleşmiştir;

- ✓ Muğla'nın Menteşe ilçesinde, ÇEDES projesi kapsamında öğrenciler Menteşe İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından mezarlık temizliğine götürülmüş ve ilçe milli eğitim müdürlüğü sosyal medya hesabından öğrencilerin mezarlıkları temizlerken çekilmiş fotoğraflarını paylaşmıştır.
- ✓ ÇEDES projesi kapsamında İzmir, Eskişehir, Aydın (Söke), Adıyaman (Tut), Batman (Gercüş), Bursa (Orhaneli), Tekirdağ (Şarköy), Muğla (Dalaman), Niğde, Mardin, Muş, Sakarya, Elâzığ ve pek çok farklı ilde öğrencilerle cami ziyaretleri gerçekleştirilmiş ve toplu namaz etkinlikleri yapılmıştır.

- ✓ Kocaeli'nin Karamürsel ilçesinde henüz örgün eğitim çağına dahi gelmemiş, soyutlama yeteneği gelişmemiş okul öncesi eğitimdeki çocuklara cami imamı "yardımseverlik ve merhamet" sunumu yapmıştır. Oyun çağındaki çocuklara cami imamının seslenmesi veliler tarafından büyük tepkiyle karşılanmıştır.
- ✓ Bursa'nın Gürsu ilçesindeki okullarda Gürsu İlçe Müftülüğü tarafından okullarla ortak yürütülen ÇEDES projesi kapsamında Hacı Huriye Tinç Ortaokulu öğrencilerine müftülük tarafından program düzenlenmiştir.
- ✓ Kocaeli'nin Dilovası ilçesinde Nene Hatun Anaokulu öğrencileri, kandil dolayısıyla Dilovası Merkez Camisi'ni ziyaret etmiş, ÇEDES kapsamında ilçede bulunan ortaokuldan 35 öğrenci Gebze Çoban Mustafa Paşa Camisi'ni öğretmenleri eşliğinde ziyaret etmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın, İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin, mülki amirlerin resmi ya da gayri resmi herhangi bir kurum, kuruluş ve kişilerle imzaladığı, imzalayacağı ÇEDES ve benzeri kapsamında, okullarda yapılacak etkinliklere öğrencilerin katılması velilerin yazılı onayı ve iznine tabidir. Okullarda pedagojik yeterliliği bulunmayan kişilerin ders saatinde veya teneffüslerde sınıfa, okulun toplantı, konferans, spor, sosyal etkinlikler düzenleyerek öğrencilere 'manevi danışmanlık' yapması kabul edilemez. Müfredatta yazılı eğitim öğretim faaliyetleri dışında ve milli eğitim mevzuatında yer almayan sosyal etkinliklere (sosyal kulüp faaliyetleri, belirli gün ve hafta vb. faaliyetler dışındaki etkinliklere) velilerin onayı olmadan öğrencilerin katılımının teşvik edilmesinin yasal dayanağı yoktur.

Mecliste 2024 MEB bütçesi görüşmeleri sırasında Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin'in "tarikat ve cemaatlerle protokol yapmaya devam edeceğiz" sözleri yıllardır eğitim sisteminde yaşanan "dinselleşme" uygulamalarının bakanlık politikası olduğunun itirafı olmuştur. Söz konusu konuşmanın hemen ardından ülkenin dört bir yanından doğrudan laik eğitimi ve laik yaşam tarzını hedef alan haberler peş peşe gündeme gelmiştir.

Ordu'nun Altınordu ilçesindeki bir lisede Işık Cemaati'ne ait kitapların bir okul müdürü tarafından ücretsiz dağıtılmasına sendikamız tarafından itiraz edilmesi üzerine okul müdürü; "*ÇEDES Projesi kapsamında biz zaman zaman dini değerlerin öğretilmesi için böyle kitaplar dağıtıyoruz. Bu Milli Eğitim'in bilgisi kapsamında yapılan bir uygulama*" ifadelerini kullanmıştır.

Mersin'de Hüseyin Polat Özel Eğitim Uygulama Okulu'nda okul müdürü tarafından kadın eğitimcilere yırtmaçlı etek, kısa kollu tişört, yakası açık gömlek giymek gerekçesiyle "uyarı" cezası verilmiştir. Bakanlığın 'beyaz önlük' tavsiyesi üzerinden özellikle kadın eğitim emekçilerini hedef alarak "tek tip" kıyafet uygulamasını hayata geçirmek istediği bilinmektedir. Okullarda serbest kıyafet uygulaması sendikamızın uzun süredir savunduğu bir uygulamadır.

Sendikamız, "beyaz önlük" uygulamasına tek tip kıyafet dayatması nedeniyle karşı çıkarken, uygulama ilk gündeme geldiğinde özellikle kadın öğretmenlere yönelik olarak okul yönetimlerinin 'bu nasıl kıyafet' deyip önlük giymeyi dayatabilecekleri uyarısı yapmıştır. Ne Millî Eğitim Bakanlığı'nın ne de liyakatsiz okul müdürlerinin öğretmelerin ne giyip ne giymeyeceğine karışma hakkı yoktur.

Son olarak Muğla Dalaman'da ÇEDES projesi kapsamında Dalaman İlçe Milli Eğitim Müdürü'nün okul müdürlerine göndermiş olduğu sesli mesajla okul müdürlerine öğrencilerin ÇEDES projesi kapsamında cuma günü sabah namazına getirilmesi ve sabah namazının kalabalık olması için bütün mesailerini bu işe ayırmaları istenmiştir. Sesli mesajda ayrıca sabah namazına Dalaman Kaymakamı ve belediye başkanının da katılacağı, namaz sonrasında ikram yapılacağı belirtilmiştir.

Eğitim sisteminde ve genel olarak toplumsal yaşamda iktidarın kendi dünya görüşüne ve yaşam tarzına uygun nesiller yetiştirme yönündeki uygulamaları tüm topluma yönelik fiili bir baskı ve dayatmadır. Okullarda mesai saatlerinin ve okul ders planlarının cuma namazı saatlerine göre düzenlenmek istenmesi, öğretmenlere yönelik tek tip kıyafet dayatması, okullarda dini faaliyetlerin eğitimin önüne geçmesi ve karma eğitim ilkesinin ihlal edilmesi gibi girişimler, bazı illerde okul yönetimlerince velilere dilekçeler imzalatılarak tek cinsiyetli sınıflar oluşturulmak istenmesi ve imam

hatip okullarında karma eğitim fiilen kaldırılmış olması eğitim sistemini dini kurallara göre biçimlendirme uygulamalarının sadece birkaçıdır.

SONUÇ

2023/24 eğitim öğretim yılının ilk yarısında eğitim alanında yaşanan gelişmeler, MEB'in eğitimin yapısal sorunlarına yönelik somut ve çözüme dayalı politikalar geliştirmek gibi bir derdinin olmadığını göstermiştir. Okullarda yaşanan yoğun dinselikleme ve eğitimi ticarileştirme uygulamaları, siyasal-ideolojik hedeflere uygun olarak alınan bilim ve laiklik karşıtı karar ve uygulamalar eşliğinde hayata geçirilmeye devam etmektedir.

Eğitim alanında yaşanan sorunların çözümü için gerekli adımların atılmadığı, eğitime erişimde yaşanan sorunlar başta olmak üzere eğitimde dayatmacı politikaların sürmesi nedeniyle öğrencilerin ve öğretmenlerin mutsuz olduğu, öğretmenlerin kariyer basamakları üzerinden yapay olarak ayrıştırıldığı, siyasal kadrolaşmanın devam ettiği, eğitim sürecinde farklı dil, kimlik ve inançların dışlandığı, eğitimin zaten sorunlu olan niteliğinin daha da kötüleştiği bir eğitim sisteminin başarılı olması mümkün değildir.

Eğitim sisteminde yaşanan sorunların ülkedeki ekonomik, toplumsal ve siyasal alanda yaşanan gelişmelerden ayrı ve bağımsız olmadığı açıktır. Eğitim Sen, her geçen gün daha fazla piyasa ilişkileri içine çekilen, okul öncesinden üniversiteye kadar bilimin ve laikliğin değil, milliyetçiliğin, ayrımcılığın ve inanç sömürüsünün referans alındığı bir eğitim sisteminde kamusal, bilimsel, demokratik, laik ve anadilinde eğitim hakkı için mücadelesini kesintisiz sürdürmeye kararlıdır.